

“AÇIK YOL MEDRESESİ” DERS NOTLARI:

“TEVBE” BÂBINDA...

Tevbe Ne Demektir?

- Doğru olana/ Hakk ve Hakikat'e/Allah'a (çeşitli günahlar işlemek sûretiyle kendini O'ndan uzaklaştırdıktan sonra) geri dönmek; pişman olmak; nefsin pişmanlık içinde doğru olana/Hakk ve Hakikat'e döndürmek (*ilâ*=ya doğru):

وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهُ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

24 en-Nûr 31 (...) Ve tevbe edin Allah'a topluca ey mü'minler ailesi ki, felâha erişesiniz!

[Ve günahkârca davranışlardan dönüp topluca Allah'a doğru yönelerek tevbe edin ey mü'minler ailesi ki bu dünyada hakîkî mutluluğu, âhirette de azâbın her türlüşünden kurtuluşu sağlayan o kazancı elde edebilirsiniz!]

وَمَنْ تَابَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَإِنَّهُ يَتُوبُ إِلَى اللَّهِ مَتَابًا

25 el-Furqân 71 Ve/Andolsun ki, kim tevbe ederse ve bilerek-isteyerek yapıp-ettiği her şeyde çalışırsa sâlih olarak, artık şu kesin bir gerçek ki o, tevbe ederek yönelir Allah'a, tevbe ettiği için Allah'ın rahmetiyle kendisine yönelişini kazandırmış olan bir yöneliş ile.

[Ve andolsun ki, kim günahkârca davranışlardan dönüp tevbe ederse ve bilerek-isteyerek yapıp-ettiği her şeyde Hakk Dîn'in gereğini yerine getirip, geliştirici-islâh edici, dürüst ve erdemli olarak çalışırsa, artık şu kesin bir gerçek ki o, tevbe ederek yönelir Allah'a, tevbe ettiği için Allah'ın rahmetiyle kendisine yönelişini kazandırmış olan bir yöneliş ile.]

أَفَلَا يَتُوبُونَ إِلَى اللَّهِ وَيَسْتَغْفِرُونَهُ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

5 el-Mâ'ide 74 Artık asla tevbe etmezler mi Allah'a ve mağfiret dilemezler onlar O'ndan? Ve/Andolsun ki, Allah *ğafûr*dur, *rahîm*dir!

[Artık asla günahkârca davranışlardan dönüp yönelmezler mi Allah'a doğru ve kullarını günahları yüzünden azâba uğramaktan korumasını dilemezler mi O'ndan? Ve andolsun ki, Allah kullarını azâba uğramaktan koruyandır, rahmetini yaratmış olduğu bütün varlıklara, aralarında hiçbir ayırım gözetmeksizin dağıtandır!]

أَوَلَا يَرَوْنَ أَنَّهُمْ يُفْتَنُونَ فِي كُلِّ عَامٍ مَرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ ثُمَّ لَا يَتُوبُونَ وَلَا هُمْ يَذْكُرُونَ

9 et-Tevbe 126 Asla görmüyorlar mı, fitneye tutuldıklarını her yıl bir ya da iki kere? Sonra asla tevbe etmiyorlar ve/andolsun ki, asla onlar *üzerinde durarak ciddiyetle zikretmiyorlar bunu!*

[Her yıl bir ya da iki kere çetin bir şekilde sırandıklarını asla görmüyorlar mı ki, bu çetin sınavdan sonra asla günahkârca davranışlardan dönüp tevbe ederek yönelmiyorlar Allah'a ve asla bu başlarına gelen çetin sınavların üzerinde ciddiyetle durarak, onları zihinlerinde her an diri tutacak şekilde hatırlayıp, onlardan dersler çıkartmıyorlar?]

- affederek/merhamet göstererek (yani, tevbeyi kabûl ederek) dönmek ('*alâ* = ...üzerine); uymak/uyarlamak.

[EDWARD LANE]

إِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللَّهِ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ الشُّوَاءَ بِجَهَالَةٍ ثُمَّ يَتُوبُونَ مِنْ قَرِيبٍ

فَأُولَئِكَ يَتُوبُ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا

4 en-Nisâ 17 Şu kesin bir gerçek ki, o tevbe ancak Allah'ın üzerindedir; o kimseler için ki, *önce* bilerek, isteyerek yapıp-ederler o çirkin kötülüğü câhillikle, sonra tevbe ederler Allah'a *doğru* hemen yakınından! Artık işte bunlar *günahkârca* davranışlardan dönüp O'na yeniden yönelerek tevbe ettikleri için Allah'ın, bu davranışlarını/tevbelerini kabûl etmek sûretiyle onlara yeniden rahmetiyle dönüp-yönelmişlerdir. Ve/Andolsun ki, Allah *hep alîm* olagelmıştır, *hep hakîm* olagelmıştır!

[Şu kesin bir gerçek ki, o çirkin kötülüğü Hakk ve Hakikat bilgisinden yoksun oldukları ya da, Hakk ve Hakikat'in aslında Hakk ve Hakikat olmadığına imân ettikleri ya da, Hakk ve Hakikat'in gereği olan bir şeyi kendilerince farklı yapmayı daha doğru buldukları için bilerek, isteyerek yapıp-ettikten sonra hiç zaman geçirmeden tevbe ederek bu günahkârca davranışlardan dönüp Allah'a doğru yönelenlerin, bu davranışını her zaman kabûl etmek sûretiyle onlara yeniden rahmetiyle dönmek-yönelmek ancak Allah'ın üzerindedir – başka hiç kimse tevbe kabûl edemez! Artık işte bunlar, yani, o çirkin kötülüğü Hakk ve Hakikat bilgisinden yoksun oldukları ya da, Hakk ve Hakikat'in aslında Hakk ve Hakikat olmadığına imân ettikleri ya da, Hakk ve Hakikat'in gereği olan bir şeyi kendilerince farklı yapmayı daha doğru buldukları için bilerek, isteyerek yapıp-ettikten sonra hiç zaman geçirmeden tevbe ederek bu günahkârca davranışlardan dönüp Allah'a doğru yönelenler, Allah'ın, tevbelerini kabûl etmek sûretiyle onlara yeniden rahmetiyle dönüp-yönelmişlerdir. Ve andolsun ki, Allah herşeyi özüne nüfuz ederek, nitelik olarak derinliğine, nicelik olarak tüm ayrıntı ve cüzleriyle ve bunun için zaman, mekân ve âlete muhtâc olmaksızın hep bilegelmiştir, hep doğru ile yanlışın hükmünü mutlak bir hikmetle koyagelmıştır!]

أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ أَوْ يُعَذِّبَهُمْ

3 Âlu İmrân 128 (...) Ya tevbe ettikleri için rahmetiyle yönelir onlara, ya da azâb eder onlara.

فَمَنْ تَابَ مِنْ بَعْدِ ظُلْمِهِ وَأَصْلَحَ فَإِنَّ اللَّهَ يَتُوبُ عَلَيْهِ

إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

5 el-Mâ'ide 39 Artık kim tevbe ederse zulmünden sonra ve islâh ederse *kendini ve/veya/dolayısıyla içinde yaşadığı ortamı/çevresini*, artık şu kesin bir gerçek ki, Allah, *tevbe ettiği için rahmetiyle* yönelir ona. Şu kesin bir gerçek ki, Allah *ğafûrdur, rahîmdir!*

[Artık kim günahkârca davranışlarından dönüp Allah'a doğru yönelerek tevbe ederse, zulmünden, yaptığı adâletsizlikten, dolayısıyla da yol açtığı câhiliyye karanlığından sonra ve kendini, dolayısıyla içinde yaşadığı ortamı ve çevresini Hakk Dîn'e îmânın gereği olan işlerle düzeltir, geliştirir, yani, islâh ederse, artık şu kesin bir gerçek ki, Allah, tevbe ettiği için rahmetiyle yönelir ona. Şu kesin bir gerçek ki, Allah kullarını işledikleri günahlardan dolayı azâba uğramaktan korur, rahmetini yaratmış olduğu bütün varlıklara, aralarında hiçbir ayırım gözetmeksizin dağıtır!]

وَاللَّهُ يُرِيدُ أَنْ يَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَيُرِيدُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ أَنْ تَمِيلُوا مَيْلًا عَظِيمًا

4 en-Nisâ 27 Ve/Andolsun ki, irâde ediyor Allah *tevbe ettiğiniz için size rahmetiyle* yönelmeyi. Ve/Andolsun ki, irâde ediyor tâbi olan kimseler o şehvetlere, meyletmenizi azîm bir meyl ile!

[Ve andolsun ki, Allah tevbe ettiğiniz için size rahmetiyle yönelmeyi bağlayıcı bir hüküm olarak koydu. Ve andolsun ki, Hakk ve Hakikat açısından hiçbir anlam, değer ve önem taşımadıkları hâlde, şiddetli ve yoğun bir arzu ve neredeyse vazgeçilmez bir tutku hâline getirilmiş olan şeylere tâbi olan, uyan kimseler sizin Hakk ve Hakikat'in değerlerinden sapan güçlü bir eğilimle, Hakk ve Hakikat'in değerlerinden sapmaya güçlü bir eğilim göstermeniz konusunda gereken her türlü çabayı sarfedip, her türlü hükmü veriyor!]

وَأَخْرُونَ اعْتَرَفُوا بِذُنُوبِهِمْ خَلَطُوا عَمَلًا صَالِحًا وَآخَرَ سَيِّئًا

عَسَى اللَّهُ أَنْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

9 et-Tevbe 102 Ve bir de başkaları var ki, itirâf ettiler, *peşine takıldıkları sonucu kötü günahlarını karıştırdıklarını* sâlih amelleri çirkin bir kötülük olan başkasıyla! Umulur ki Allah onlara *tevbe ettikleri için rahmetiyle* yönelir... Şu kesin bir gerçek ki, Allah *ğafûrdur, rahîmdir!*

[Ve bir de başkaları var ki, itirâf ettiler, farkına varıp kabûl ettiler, Hakk Dîn'e îmânın gereği olan geliştirici ve islâh edici işlere, peşine takıldıkları sonucu kötü günahlarını karıştırdıklarını! Umulur ki Allah onlara tevbe ettikleri için rahmetiyle yönelir... Şu kesin bir gerçek ki, Allah kullarını işledikleri günahlardan dolayı azâba uğramaktan korur, rahmetini yaratmış olduğu bütün varlıklara, aralarında hiçbir ayırım gözetmeksizin dağıtır!]

لِيَجْزِيَ اللَّهُ الصَّادِقِينَ بِصِدْقِهِمْ وَيُعَذِّبَ الْمُنَافِقِينَ إِنْ شَاءَ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ
إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا

33 el-Ahzâb 24 hak etmiş oldukları karşılığı versin diye Allah, o sâdıkların sadakatlarıyla! Ve azâb eder *Allah* o münâfıklara eğer isterse, ya da onlara *tevbe ettikleri için rahmetiyle* yönelir. Şu kesin bir gerçek ki, Allah *ğafûrdur, rahîmdir!*

[Allah , o sâdıkların, o sözü ile özü, îmânıyla eylemi birbiriyle çelişmeyen, güvenilir kimselerin sadakatlarıyla hak etmiş oldukları karşılığı versin diye! Ve eğer isterse azâb eder Allah o münâfıklara, aslında Hakk Dîn'e kesinlikle îmân etmemiş olan ama öylesi işlerine geldiği için ve öylesi işlerine geldiği sürece, Hakk Dîn'e îmân etmiş olduklarını beyân edip, yalnızca görünüşte Hakk Dîn'e uygun davranarak hakikî mü'minleri aldatan ve onlara her türlü zararı veren ikiyüzlü mefaatperestlere, ya da onlara *tevbe ettikleri için rahmetiyle* yönelir. Şu kesin bir gerçek ki, Allah kullarını işledikleri günahlardan dolayı azâba uğramaktan korur, rahmetini yaratmış olduğu bütün varlıklara, aralarında hiçbir ayırım gözetmeksizin dağıtır!]

ثُمَّ يَتُوبُ اللَّهُ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ عَلَى مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

9 et-Tevbe 27 Sonra *tevbe ettikleri için rahmetiyle* onlara yönelir Allah bunun arkasından eğer isterse! Ve/Andolsun ki, Allah *ğafûrdur, rahîmdir!*

[Sonra Allah eğer isterse bunun arkasından *tevbe ettikleri için rahmetiyle* onlara yönelir! Ve andolsun ki, Allah kullarını işledikleri günahlardan dolayı azâba uğramaktan korur, rahmetini yaratmış olduğu bütün varlıklara, aralarında hiçbir ayırım gözetmeksizin dağıtır!]

وَأَخْرُونَ مُرْجُونَ لِأَمْرِ اللَّهِ إِمَّا يُعَذِّبُهُمْ وَإِمَّا يَتُوبُ عَلَيْهِمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

9 et-Tevbe 106 Ve bir de başkaları var ki, bırakılmış emrine Allah'ın uğratılıp uğratılmayacakları azâba onların ve *tevbe ettikleri için rahmetiyle* yönelip yönelmeyeceği onlara! Ve/Andolsun ki, Allah *alîmdir, hakîmdir!*

[Ve bir de başkaları var ki, onların azâba uğratılıp uğratılmayacakları ve Allah'ın onlara *tevbe ettikleri için rahmetiyle* yönelip yönelmeyeceği Allah'ın emrine, kararına bırakılmıştır! Ve andolsun ki, Allah herşeyi özüne nüfuz ederek, nitelik olarak derinliğine, nicelik olarak tüm ayrıntı ve cüzleriyle ve bunun için zaman, mekân ve âlete muhtâc olmaksızın bilir, doğru ile yanlışın hükmünü mutlak bir hikmetle koyar!]

- Tevbe etmek, “günah işlemeyi en övgüye layık yolla terk etmek, kesinlikle bırakmak” demektir! [RÂĞİB el-ISFAHÂNÎ]

Tevbe, özür dileme yollarının en gelişmiş, varacağı en son noktadır!

Çünkü özür dileme şu üç yolla gerçekleşir:

1. Özür dileyen ya: ‘Ben yapmadım!’ der.
2. Ya: ‘Şundan dolayı yaptım’ der.
3. Ya da: ‘Onu yaptım, hata ettim veya yanlış yaptım. Ve artık onu bıraktım veya ondan feragat ettim.’ der.

Bunların bir dördüncüsü yoktur.

İşte bu sonuncusu **tevbe**dir.

Şer’î dilde ise, **tevbe** şu anlama gelir:

1. Çirkin ya da fena oluşundan dolayı günah işlemeyi bırakmak.
2. Daha önce işlenmiş olan günahlara pişmanlık duymak.
3. Bir daha tekrar etmeyeceğine azmetmek.
4. Ve mümkün olduğu kadar onları başka amellerle telafi etmeye çalışmak.

Bu dördü ne zaman bir araya toplanırsa, **tevbenin** şartları kemal bulmuş, tamamlanmış olur. [RÂĞİB el-ISFAHÂNÎ]